

Türkiye ile İsrail arasında bir tasarım köprüsü

Neredeyse tüm komşularımızın "uzakta" oluşu açısından benzersiz bir ülke olduğumuz söylenebilir. Bu sorunlu coğrafyada İsrail'le kurulan ilişkiler ise, beklenebileceğin aksine, çoğu zaman kolay olmuştur. Söz konusu ülkeyle grafik tasarım bazında kurulan yeni köprü ileride başka uluslardan katılımcıları da kapsayacak umut verici bir geleceği müjdeliyor.

Sadık Karamustafa*

Yaklaşık iki yıldır yönetim kurulu başkan yardımcılığını yaptığım Grafik Tasarım Dernekleri Uluslararası Konseyi ICOGRADA'da yoğun bir şekilde, tasarımın, tasarımcının ve tasarım örgütlerinin geleceğini tartışıyoruz. Bu konuda araştırmalar yapıyor, raporlar hazırlıyor, projeler gerçekleştiriyoruz. Global bir yapı olan, beş kıta 40 ülkeden, 60'tan fazla tasarım örgütünün üye olduğu (ki bu örgütlerin üye sayısı 40 binden fazla) ICOGRADA artık ağırlığını taşımakta zorlanıyor; finans güçlükleri çekiyor, bazı büyük ülke örgütleri ayrılmak istiyor, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke tasarımcı kuruluşları arasındaki yapı ve anlayış farklılıkları su yüzüne çıkıyor. Bir yandan aşırı büyümenin getirdiği hantal yapı ile baş etmekte zorlanırken, öte yandan özellikle endüstri tasarımcılarının örgütü ICSID yönetiminin tek bir konsey çatısı altında birleşme baskılarına göğüs germeye çalışıyor. Bu baskı-

nın nedeni bazı ülkelerde tasarım örgütlerinin, grafik, ürün ve iç mimarlık tasarımcılarını bünyelerinde bulundurmaları. ICOGRADA ve IFI (İç mimarların örgütü) tek bir çatı altında birleşip, kımıldayamaz, hantal bir yapı oluşturmaktansa, her üç disiplin arasında adı konmuş, sınırları belirlenmiş, somut projelere dayanan işbirliklerini savunuyor. ICOGRADA yönetimi bu yönde çalışıyor ve çözümler üretiyor.

Tasarımın geleceğine yönelik çözüm projelerinden biri de bölgesel işbirliklerini kapsıyor. Global etkinliklerin yanı sıra benzer sorunları olan bölge ülkelerinin tasarımcılarını, tasarım eğitimi kurumlarını bir araya getirerek ortak çözümler bulmak, kültürler arasındaki alışverişi sağlamak bu projenin amacı.

ICOGRADA yönetim kurulu üyesi arkadaşım David Grossman'la kendi bölgemizde, tüm örgüt üyelerine örnek olabilecek bir işbirliği projesi başlatmaya karar verdik. Proje ilk yıl İsrail ve Türkiye arasında gerçekleştirilecek, önümüzde-

ki yıllarda başka bölge ülkelerini içine alacaktı. Projenin ilk aşamasını gerçekleştirdik. Şubat 1997'de Mimar Sinan, Marmara ve Yeditepe Üniversiteleri'nden on grafik tasarım öğrencisi ile birlikte Tel Aviv'e gittim. David Grossman'ın başında bulunduğu Vital Tasarım Okulu'nun düzenlediği FestiVital '97 etkinliklerine katıldık. Beş günlük workshop'larda ben 20 İsrailli öğrenci ile çalıştım (Derginin geçen ayki sayısında

2

konu ile ilgili haber yayımlandı). Bizim öğrenciler İsrailli öğrenciler ile birlikte Siobhan Keaney (İngiltere) ve Erik Spiekermann (Almanya) ile çalıştılar. Ayrıca David Carson (ABD) Lawrence Zeegen (İngiltere), Philippe Appeloig (Fransa), Pierre di Sciuolo (Fransa), Aldo Colonetti (İtalya), Gadi Amit (İsrail) öğrencilerle workshop yaptılar, kamuya açık seminerlerde konuştular, işlerini gösterdiler. Seminerin birinci gününde ben de Türk tasarımını anlattım ve kendi işlerimi gösterdim. Bat Yam Müzesi'nde "Türkiye'den Afişler" sergisini açtık. Serginin hazırlanmasında Türk ve İsrailli öğrenciler birlikte çalıştılar. Tasarım stüdyolarını ziyaret ettik. Bizim öğrenciler İsrailli arkadaşlarının evlerinde konuk oldular.

ICOGRADA, bölgesel işbirliği pilot projesinin ikinci bölümü Nisan ayı başında Grafist '97, İs-

3

İstanbul Uluslararası Grafik Tasarım Günleri ile gerçekleşti. Grafikerler Meslek Kuruluşu ve Mimar Sinan Üniversitesi'nin işbirliği ile sergi, seminer ve workshop'lar düzenlendi. İsrail'den, David Grossman'la birlikte 12 tasarım öğrencisi geldi.

Mimar Sinan ve Marmara Üniversiteleri'nde düzenlenen uluslararası nitelikteki grafik tasarım seminerlerine Almanya, Belçika, İngiltere, İsrail, İsveç, İrlanda, Kanada, Uruguay ve Türkiye'den 13 konuşmacı; İsrail ve Türkiye'den profesyonel tasarımcılar, öğretim üyeleri, ve öğrenci dinleyiciler katıldı. Bülent Erkmen, Barbara ve Zafer Baran, Albert Ng, Anders Suneson, Guy Schockaert, Michael Hardt, Yossi Lemel, David Grossman kişisel çalışmalarını gösterdiler, ülkelerinin grafik tasarımını anlattılar.

Mimar Sinan Üniversitesi'nde, Kanada, İsveç ve Türkiye'den uzmanların yer aldıkları yuvarlak masa toplantısında "Türkiye'de ve dünyada tasarım ve reproduksiyon hakları" tartışıldı. Tartışmalara, Prof. Ergun Özsunay, Albert Ng, Anders Suneson, İhsan Tellioğlu, İlhan Bilge, Gülsün Karamustafa katıldılar.

Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü'nde gerçekleştirilen beş workshop'ta İsrail ve Türkiye'den profesyonel tasarımcılar yönetiminde, 120 Türk ve İsrailli tasarım öğrencisi Aykut Köksal, Paul McMillen, Esen Karol, David Grossman ve Yossi Lemel ile çalıştılar.

Grafist '97'de üç sergi açıldı: Nükleer Denemelere Karşı Faks Afişleri, BP Krakow Afiş Projesi, Türk-İsrail Öğrenci Sergisi. Sergi mekanı MSÜ Osman Hamdi Salonu'ydü.

Grafist önümüzdeki yıllarda gelişerek sürecek. Grafist '98'e Ortadoğu, eski Sovyet Cumhuriyetleri, Türkiye Cumhuriyetleri, Yunanistan ve Kıbrıs'tan katılımlar olacak. Söz konusu ülkelerden İstanbul'a gelecek tasarımcılar, tasarım eğitimcileri ve öğrenciler, gelişmiş Batı ülkele-

rinden davet edilecek tanınmış isimlerle buluşturulacak.

Bu uzunca girişten sonra Tel Aviv'de karşılaştığım İsrailli tasarımcıları ve tanıyabildiğim kadar İsrail tasarımıyla ilgili izlenimlerimi aktarmak istiyorum.

İsrail, İsrailliler ve Filistinliler

Biz neredeyse yüz yıldır yüzümüzü Batı'ya çevirmişiz, kendi yakın çevremizi görmüyoruz, görmeyi denemiyoruz. Ben tasarımcı Sadık Karamustafa olarak Avrupa ve Amerika dışındaki ülkelerde çok önemli tasarımcılar olduğunu 1991'den bu yana katıldığım ICOGRADA toplantılarında öğrendim. Yine de 1990'dan bu yana Kuzey ve Güney Amerika'nın, Avrupa'nın birçok yerine gittiğim halde, Türkiye'nin komşusu bir ülkeyi ilk kez 1997 Şubat ayında gördüm.

İsrail İstanbul'a çok yakın, sadece iki saat. İstanbul'daki Musevi dostlarım dışında ilk kez kalabalık bir İsrailli grubunu bir kaç yıl önce Antalya'da bir otelde gördüm. Bunlar Türkiye'ye tatile gelmiş, biraz kumarsever, sıradan İsrail yurttaşlarıydı.

Benim Tel Aviv'de tanıdığım İsrailliler çok sıcak, konuksever, Türkiye ile iyi ilişkiler kurmaya istekli, aydın insanlar. Sadece Türkiye'den göçenler değil, hemen hepsinde Türkiye'yi tanıma arzusu var. Benim dostlarım laik kesimden insanlardı. Hepsi ülkelerini çok seviyorlar ve barıştan yanalar. Filistinliler'le birlikte yaşamının zorunlu olduğuna inanmışlar, bu inançları sadece lafta kalmıyor, "bir şeyler" yapıyorlar. "Biz güçlü bir ülkeyiz" diyordu bir arkadaşım, "Bu gücümüzü Filistinliler de iyi biliyorlar. Onlara karşı verici olmalıyız, birlikte yaşamak için. Hem bu güçlülük durumumuz ilelebet sürmeyebilir."

FestiVital '97 etkinlikleri sırasında bizi Filistinli ve Ürdünlü tasarımcılarla tanıştırdılar. Türki-

1 Tel Aviv'de bir park tasarımı. Tasarım: Ruth ve Yaki Molcho. Resimdekiler, soldan: Siobhan Keaney, Lawrence Zeegen, Pierre Di Sciullo, Eric Spiekermann, Philippe Apelloig, Yaki Molcho, Sadık Karamustafa, David Grossman; Şubat 1997.

2 Tartakover Atölyesi, Tel Aviv, Şubat 1997. Soldan: David Tartakover, Richard Bonner, Philippe Apelloig, Pierre Di Sciullo, David Carson Tartakover'ın ephemera koleksiyonunu inceliyorlar. (Fotoğraf: S. Karamustafa)

3 Türkiye'den Afişler Sergisi, Tel Aviv Bat Yam Müzesi, Şubat 1997. (Fotoğraf: S. Karamustafa)

4 Grafist '97 sergilerinden "Nükleer Denemelere Karşı Faks Afişleri", Nisan 1997, MSÜ Osman Hamdi Salonu. (Fotoğraf: S. Karamustafa)

4

ye'den Afişler sergisi İsrail'den sonra Filistin Özerk Bölgesi'nde ve Ürdün'de açılacak.

İsrail toplumu Türkiye gibi laik, dinci ikilemi yaşıyor. Toplumsal yasaların bir bölümü din esaslarına dayanıyor. Cuma öğleden sonra ve cumartesi (Şabat) tatil. Dindarlar cumartesi günü ateş yakmıyorlar, otomobil ve elektrikli alet kullanmıyorlar. Havaalanına Şabat günü hiç uçak inmiyor, uçak kalkmıyor. Lokantalarda süt ve peynir hiçbir şekilde birlikte bulunmuyor. Hasidikler (Ortodoks Yahudiler) askerlik yapmıyorlar, İsrail devletini tanımıyorlar. Ve laikler de bütün bunları "iplemiyor", bildikleri gibi yaşıyorlar. Dincilere çok kızıyorlar. Yine de birarada yaşamaları gerektiğinin bilincindedir. Muhafazakarları barışı sabote etmekle suçluyorlar. Liseden sonra kızlar iki, erkekler üç yıl askerlik yapıyorlar. Belli bir yaşa kadar yılda bir ay orduya ait bir hizmette çalışmak zorundalar. Üniversiteye askerlik hizmetini bitirdikten sonra gidebiliyorlar. İsrailliler çok okumuş bir millet. Büyük bir çoğunluğu yüksek öğrenim görmüş. Filistinliler ise Arap ülkeleri içinde en eğitilmiş grup. Araplar ve Yahudiler aralarında İngilizce anlaşıyorlar. Biraz İngilizce biliyorsanız İsrail'de hiç iletişim sıkıntısı çekmiyorsunuz. Ülkenin resmi dili İbrani ve Arapça. Bunu da yeni öğreniyorum.

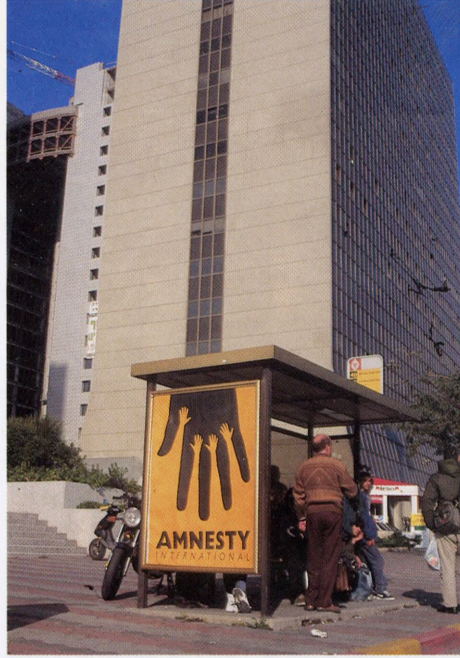
Tel Aviv ve Yafa

Tel Aviv yeni bir kent. 1920'li yıllarda Akdeniz kıyısındaki Arap kenti Yafa'nın hemen yanı başında, ilk göçmen Yahudiler tarafından kurulmaya başlamış. Bugün artık Tel Aviv ve Yafa birleşik tek bir kent. Kuzey Avrupa'dan gelen mimarların etkisiyle, Bauhaus ekolünün egemen olduğu bir mimari anlayışla inşa edilmiş. Dünyanın en önemli Bauhaus kentlerinden biri. Bu özelliği sokakları dolaşırken gözlemeniz mümkün. Bu mimari miras, günümüzün rant ekonomisine direnmeye çalışıyor. Bauhaus binaların çoğu bakımsız, yıkıma terk edilmiş. Kıyıda, geniş bir kumsal boyunca dizilmiş, çoğu işhanı ve otel olan büyük binalar Tel Aviv kentinin yeni yüzü. Gökdelenlerin birinin üstüne çıkıp baktığınızda beyaz bir kent görünümü ile karşılaşıyorsunuz. Eski sokakları biraz İzmir'i andırıyor. Vital Okulu'nun bulunduğu Florentine Mahallesi yüzyıl başında, Yafa'ya bitişik yerleşim bölgesi olarak kurulmuş. Daha sonra sanayi mahallesine dönüşmüş. Son yıllarda, okullar, sanat atölyeleri ve galerilerin açılmasıyla yeniden moda bir semt olmaya aday. Yafa tipik bir Akdeniz kenti. Araplar yaşıyor. Son yıllarda, antikacıların, restoranların bulunduğu turistik bir bölge haline gelmiş.

David Tartakover

İsrail'in yaşayan en önemli tasarımcılarından biri David Tartakover'la ilk kez Türkiye'den Afişler sergisinin açılışında, Bat Yam Müzesi'nde tanıştım. İşlerini daha önce bazı yayınlarda ve en son Meksika Afiş Bienali sergisinde gördüğüm Tartakover'la İsrail'de bulunduğum 12 gün içinde birkaç kez karşılaştım; iki kez atölye-evine gittim; iki katlı, eski, büyük bir Akdeniz tipi evi restore ettirmiş, köpeği ile birlikte burada yaşıyor.

Tartakover yaptığı işleri, daha doğrusu yaşa-

5

minı üç bölüme ayırıyor. Birincisi yaşamını sürdürmek için yaptığı profesyonel işler; broşürler, faaliyet raporları, kurumsal kimlik projeleri, vb. Evin girişindeki bir büyük oda bu işe ayrılmış; asistan ve bilgisayarlarıyla burada yapıyor günlük işlerini. Yaşamının ikinci bölümünde politik işleri yer alıyor. Tartakover İsrail'in Filistin topraklarını işgal etmesine karşı çıkıyor; "Barış, hemen" hareketinin başlatıcılarından. O toprakların gerçek sahiplerine geri verilmesini savunuyor. Tasarlayıp kendi imkanları ile bastığı ve dağıttığı afiş ve kartpostallarının hemen hepsinde bu tema işleniyor. Yaşamının üçüncü bölümü İsrail kültürüne ait basılı malzemelerin (ephemera) toplanıp arşivlenmesine ayrılmış. Tasarımcı İsrail'in en büyük ephemera koleksiyonuna sahip.

Atölyesine gittiğimizde bize bilgisayarlı odası-

nı şöyle bir gösterdi. Ondan sonra, geleceğimizi bildiği için önceden hazırladığı son dönem afişlerine baktık. Ama asıl ilgi odağı duvarlar, dolaplar çekmeceler dolusu ephemera koleksiyonu oldu. Koleksiyonun bir bölümünü, 1950'li yıllara ait işleri bir kitap halinde yayımlamış.

Türkiye'ye dönerken David Tartakover'la, atölyesinde bir kez daha buluştuk, 1998'de İstanbul'da bir sergisini açmaya karar verdik. Son derece sıcak bir insan olan Tartakover ayrılırken Yurdaer Altıntaş ve Bülent Erkmen'e se lamlarını ve imzalı afişlerini yolladı.

Yossi Lemel

Türkiye'den Afişler Sergisi'nin açılışında tanıştığım bir başka İsraili tasarımcı Yossi Lemel. Kendisiyle karşılaşmadan önce Tel Aviv sokaklarında çok ilgimi çeken büyük boy bir Uluslararası Af Örgütü afişi görmüş, üstünde başka açıklama olmadığı için neden asıldığını anlamamıştım. Bu olaydan birkaç gün sonra Türkiye'den Afişler sergisinin açılışında Yossi Lemel'le tanışmak hoş bir sürpriz oldu. Bir reklam ajansının ortağı olan Yossi Lemel bir yıldır süren ve benim İsrail'de bulunduğum günlerde sona eren Uluslararası Af Örgütü'nün kampanyasını tasarlamış, kampanya için yaptığı afişler o kadar çok ilgi görmüş ki, afişseverler otobüs duraklarındaki panoların camlarını sökerek afişleri çalmışlar. Lemel de barış yanlısı bir tasarımcı. Yossi Lemel Nisan ayı başında MSÜ'de düzenlenen Grafist'97 etkinlikleri için İstanbul'a geldi.

David Grossman, Yaki Molcho

Bu iki isim İsrail'de her zaman birlikte anılıyor; Grossman ve Molcho Kudüs Bezalel Akademisi'nden sınıf arkadaşı iki grafik tasarımcı. Ortak bir tasarım şirketleri var, pek çok işe birlikte imza atmışlar. On yıl önce Vital'i (Tel Aviv Tasarım Eğitim Merkezi) kurmuşlar.

Vital endüstri tasarımcısı ve grafik tasarımcısı yetiştiren bir özel okul. İki arkadaş, bir üçüncü ortakla birlikte kaliteli eğitim veren bir okulu büyütme mücadelesi veriyorlar. Yıllarca İsrail hükümetinden BA derecesi (bir tür dört yıllık yüksek öğrenim kurumu muadeleti) almaya uğraşmışlar. Hükümet Nuh demiş peygamber dememiş. Onlar da yılmamışlar, İngiltere'deki Middlesex Üniversitesi ile ilişki kurmuş, kendilerini bu kuruma kabul ettirmiş ve onlardan muadelet almayı başarmışlar. Bizim İsrail'de bulunduğumuz günlerde Middlesex'ten gelen bir heyetle son görüşmeleri yaptılar ve amaçlarına ulaştılar. Bundan sonra Vital mezunları kendi okullarında yüksek lisans yapabilecekler ve Middlesex'in master diplomasını alacaklar.

Grossman ve Molcho çalışmalarını çevre tasarımı (environmental design) üzerine yoğunlaştırmışlar. Bizi beş yılda yaptıkları bir projeyi gös-

6

5 Yossi Lemel, "Amnesty International",
Tel Aviv, Şubat 1997.

6 David Grossman ve Yaki Molcho,
Cemaatler Vadisi'nde, Kudüs.
(Fotoğraf: S. Karamustafa)

7 Aykut Köksal'ın MSÜ'de
gerçekleştirdiği workshop,
Nisan 1997.
(Fotoğraf: S. Karamustafa)

8 Dan Raisinger, İsrail-Ürdün 1994 barış
anlaşması töreni için simge.

termek üzere Kudüs'e götürdüler (Tel Aviv'le Kudüs arası otomobille 40 dakika).

Cemaatler Vadisi adı verilen proje, bir tepenin üstüne Avrupa haritası biçiminde kayalara oyulmuş (aslında başlangıçta kayalara oyulmak üzere tasarlanmış, ancak araziden kaya yerine toprak çıkınca, taşınan blok taşlarla inşa edilmiş) bir labirentten oluşuyor. Labirentin bölümleri, soykırım gerçekleştiren Avrupa ülkelerini temsil ediyor. Her bölümde kaba taş bloklar arasına yerleştirilen düzeltilmiş taş panellerle soykırımın yapıldığı ülkenin, bölgenin, kentin, hatta köyün adı yazıyor. Grossman ve Molcho bu işin tipografik tasarımı yapmışlar. Son derece yalın, dramatik ve etkili bir proje. Bu proje için özel İbranice yazı karakterleri tasarlamışlar.

Bize gösterilen bir başka iş ise Yaki Molcho'nun yine tasarımcı olan eşi Ruth'la birlikte Tel Aviv'de bir parkta yaptıkları çocuk oyunu objeleriydi. Biz gezdiğimizde henüz boyanmamış olan, hayvan ve bitki formlarından yola çıkılarak tasarlanmış objeler canlı renklere boyandıklarında çocuklar için renkli bir dünya oluşturacak. Ancak çevre sakinleri bu parkın çok ilgi çekeceğinden ve huzurlarının kaçacağından korkmuyorlarmış.

Eddie Goldfine

İsrail'e gitmeden bir ay önce David Grossman beni aramış, Eddie Goldfine adlı tasarımcı arkadaşının birkaç günlüğüne İstanbul'a geleceğini bildirmişti. Goldfine ve eşi Noa ile İstanbul'da tanışmış, Pera Palas barında içki içmiş, Refik'te de yemek yemiştik.

Vital Okulu'nda ambalaj dersleri veren Goldfine'ı atölyesinde ziyaret ettim.

Tezgahta, bir yılı aşkın bir süredir üzerinde çalıştığı süpermarket zincirinin kurumsal kimlik

ve ürün ambalajları projesi vardı. İsrail pazarına büyük bir yatırım yapan şirket, logodan başlayarak, kendi zincirinde satmak üzere ürettiği tüm ürünler için ambalaj tasarımı yaptırıyordu. Goldfine'in işleri ve açıklamaları İsrail tasarımının uzmanlık alanlarına ayrılmakta olduğunu gösteriyordu.

Tartakover, Lemel, Molcho, Grossman ve Goldfine'in dışında başka tasarımcılarla da çalıştım. İşlerini daha önceden bildiğim, geçen yıl bana bir kitabını imzalayıp gönderen Dan Reisenger'la Türkiye'den Afişler sergisinde çalıştım. Atölyesini ziyaret etme sözünü, yoğun programım nedeniyle yerine getiremedim. Endüstri tasarımcısı Gadi Amit FestiVital konuşmacılarından biriydi ve ABD'nde Frog Design'da çalışıyordu. Yine bir sergi açılışında İsrail Grafik Tasarım Derneği başkanı Anat Vardi-

mon'la tanıştım ve uzun uzun işbirliği projeleri üzerinde konuştuk.

Tanıdığım insanlar ve gördüğüm işler bana Türk ve İsrail tasarımları arasında bir benzerlik olduğunu gösterdi. Modern Türk grafik tasarımı alfabe değişiminden sonra 1930'larda başladı. İsrail tasarımının da başlangıcı aynı yıllara rastlıyor. Her iki ülkede de grafik tasarım içinde uzmanlaşma yeterince gerçekleşmemiş. Grafik tasarımcılar daha çok reklam ajanslarında çalışıyorlar. Görsel çağrışımlara dayalı, betimleyici anlatım egemen İsrail ve Türk grafik tasarımında. İlişkilerimizi sürdürdüğümüzde "gelişmekte olan ülke" tasarımcıları olarak birbirimizden öğreneceğimiz ve birbirimize vereceğimiz çok şey var.

*Grafik sanatçısı

Vital: Bir okul

Memed Erdener

Bina

İsrail'de, Tel Aviv'de, Florentine Mahallesi'nde beş katlı bir yapı. Buraların sanayi mahallesi benzeri çevreyle kuşatılmış eski buz-hane binası. Bir tasarım okulu. On iki gün kaldığım Tel Aviv'de, en çok bulunduğum mekan. Çevresi marangozlar ve mobilyacılarla kaplı. Gece 10:00'a dek açık. (Belki daha da çok.)

Asansör

Binanın en ilginç eklemi. Eskiden buz kalıplarını indirip çıkarmaya yarayan, bugünse duvarları öğrencilerin yaptığı resimlerle kap-

lanmış, eski "soğuk" günleri unutmuş; büyük, komik asansör. Sahiden komikti.

Kantin

Kahve, kakao, sandviç ve her çeşit içki var. Şehirdeki benzerlerinden de çok daha ucuz. Ortam, Bob Dylan ve Prodigy'yi arka arkaya dinleyebilecek kadar rahat, sıradan ve şık. Zaten bu ikisini hep arka arkaya dinlerim. Burada çok kakao içtik. Bir de, harf sorunundan dolayı, neden söz edildiğini hiç anlayamadığımız gazete ve haftalık dergilere "baktık".

Sınıf

Bembeyaz. Duvarlar, masalar, yazı tahtası, havalandırma aygıtı. Sonuncuyu saymazsak,

buradaki sınıflara benziyor.

Macintosh'lar

On beş tane saydım. Birini kullandım.

Tuvalet

Tuvalet kağıtları çok sert. El kurutma makinesi var, çalışıyor.

Teras

Kapı kilitliydi. Pencereden çıkmak zorunda kaldık. Tüm şehir gözüküyordu. Keyifli bir öğlendi.

Öğrenciler

Bir kısmı motosikletle geliyor. Çok az erkek var. Her taraf kız. Yeşil ve kırmızı saçları var. Güzeller. Öğrencilerin çoğu okuldan sonra çalışıyor.

Projeler

MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi'nde olduğu gibi üç aylık bir süre yok. Bir dönemde, bir proje yaptığımızı duyunca şaşırdılar. Kısa süreli, birçok projeden sorumlular. Bence daha akıllıca. Kurum kimliği gibi bir illele ilgileri yok. Pek çok üçboyutlu grafik projesi gördüm. Yapılmış işleri düşündükten sonra, İstanbul'daki tasarım öğretim ve öğreniminin bir A4 Hapisesi'ne dönüştüğünü düşündüm. İstanbul'a geri döndüğümde bu düşüncemden de döndüm.

Sorumluluk

Savaşan bir çöl ülkesi olan İsrail'de yaşayanlara göre; burada, üzerimizde çok daha büyük bir baskı ve beklenti olduğunun farkına vardım. Sorumluluk orada alınan, buradaysa giyilen bir şey. Şimdilik ne yapacağımı bilmiyorum. Ama buradayım.

15 "Bağımsızlık İlanı" projesinden bir pano, 1988.

10 David Tartakover, Tokyo sergisi afişi, 1982.

13 "İyi Yıllar", 1987.

Siobhan Keaney

Elif Yalçinkaya

1. GÜN: David Grossman ile birlikte sınıfı kısıp sarı saçları, upuzun boyu, kahvesi ve uykulu gözleriyle bir kadın girdi.

Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bu insanla birkaç dakika içersinde sohbete başladık. (Sohbet diyorum, çünkü Nike reklamlarından, İsrail'de askerlikten, Londra'dan, okulun kapılarından, kısacası havadan sudan konuşmaya başlamıştık.)

Proje konumuz, "Hero, anti-hero" (kahraman, anti-kahraman) idi. Ve birçoğumuz için hiç tanımadığımız bir grup insana böyle özel bir konudan bahsetmek oldukça garip gel-

mişti. Ama Siobhan, birkaç dakika içinde bizle dost olmuş, aradığımız güveni vermişti. Ve hepimiz birer birer açılıp konuşmaya, kendimizi ona anlatmaya başlamıştık.

Aynı gün akşamüstü ise kendimizi okulun çatısında güneşlenip sohbet ederken bulmuş-tuk. Kısacası Siobhan, bizleri bir gün içinde tasarımcı kişiliğinden önce kendi kişiliği ile etkilemişti.

2. GÜN: FestiVital'in konferans günü, bu hiç tanımadığımız "Hoca"nın tasarımlarını görme vakti. Önce Siobhan'ın FestiVital için hazırladığı Tel Aviv ve Londra konulu animasyonu izledik, birçoğumuz daha o sırada büyülenmiştik.

Sonra sıra gerçek hayat ve işlerine geldi, tüm muzipliği ve özgün fikirlerini daha doğrusu bir gün önce bir insan olarak tanıdığımız Siobhan'ı işlerinde de net bir biçimde görmüş ve bir kez daha hayran kalmıştık.

Sıra ona tasarımcı olarak en bilinen tek kadın olmasından dolayı hep sorulan sorunun yanıtına gelmişti, "Sen kimsin?"

Bu sorunun cevabı için hazırladığı kısa bir filmle herkes gülmekten kırılmış ve hem biz on Türk öğrenci hem de 200'ü aşkın İsrailli öğrenci Siobhan'a aşık olmuştuk. Bize bir İngiliz tasarımcının işi hakkında abartısız, gerçekçi fikirlerini, hayallerini anlattı.

3. GÜN: Siobhan sınıfa gelip kendini masaya fırlattı, bugün siz konuşun, ben dinlerim deyip uyumaya başladı. Fakat projeler konuşmaya başlandığı an ciddileşti, herkesi dikkatle dinledi, kimi zaman bu ciddilikle kimi zamansa büyük bir muziplikle herkese yol gösterdi. Karşısına geçen her öğrenciyle birlikte sanki kendi benliğini bir kenara bırakıp onun gibi düşünmeye başladı. Her fikre ve herkese büyük bir saygı duyduğunu hissettiriyordu.

4. GÜN: Prezantasyon günü, Siobhan hepimiz kadar heyecanlıydı, işleri görmeye gelen herkese büyük bir keyifle anlatıyordu insanları ve işlerini. Gözleri zevkten parıltıyordu. Çünkü hepimizin kahramanlarını ve bizde bıraktığı etkileri bizimle beraber yaşamış gibiydi.

Siobhan'ı son gördüğümde kontağı kaybetmememizi ve mutlaka ilerde birgün görüşmemiz gerektiğini, birkaç yıl sonra ne olacağımızı merak ettiğini söylüyordu.

Siobhan Keaney birkaç gün içinde çok net bir rüya, çok sıcak bir dost oldu. Bize hiç olmadığımız kadar özgür olmayı, etrafta görmediğimiz daha birçok pencere olduğunu gösterdi, oysa bunları yapmak gibi bir amacı yoktu. O sadece kendisiydi...

İsrail'den izlenimler

Ebru Üstüner

İsrail'de bir kısmımız otelde, bir kısmımız da Vital öğrencilerinin evlerinde konuk olduk. Ben öğrenci evinde kaldığım için şanslı olduğuma inanıyorum, çünkü farklı bir ülkeyi tanıyabilmek için gezip görmek kadar insanların yaşayışlarını tanımak, kısa bir süre de olsa onlarla günlük hayatı paylaşmak gerektiğine inanıyorum.

Evlerinde kaldığımız öğrenciler son derece doğal, cana yakın ve düşüncelilerdi. Kısa sürede birbirimize o kadar alıştık ki ayrılmak hepimiz için zor oldu.

Tel Aviv'de yaşayanlar ve yaşam biçimleri görünüşte bizimkiyle neredeyse aynı. Okul ise, gerek bina gerek anlayış olarak bizimkinden çok farklıydı. Çalışma ortamının rahatlığı da öğrencilere yansımıştı. Davranış olarak da çıkardıkları işler olarak da oldukça rahat ve doğaldılar.

12

13

Eric Spiekermann

Ufuk Aladağlıoğlu

Workshop'larda Alman grafik tasarımcı Eric Spiekermann'la çok hoş, eğlenceli ve yararlı çalışmalar yaptık.

Yaptığımız çalışmalar piktogramlarla ilgiliydi. Eric Spiekermann'ın sınıfında beşi Türk 21 kişiydik. Workshop'ın ilk gününde yapacağımız piktogramlarla ilgili bilgiler aldık, daha sonra gruplara ayrıldık ve konularımızı seçtik. Bizim grubumuz ben ve dört İsrailli öğrenciden oluşuyordu, seçtiğimiz konuya okul ve çevresiydi. Spiekermann'ın da anlattıklarından yola çıkarak okulu ve etrafındaki bölgeyi sanal bir kampus olarak düşündük ve etraftan 12 ayrı konu seçerek piktogramları hazırlama işine başladık. Eric Spiekermann çalışma disiplini, enerjik ve esprili kişiliğiyle tüm sınıfı etkileyip havaya soktu, kısa zamanda birbirinden değişik çok hoş işler çıktı. ■

14 "İyi Yıllar", 1990.

12 "Barış, hemen şimdi", 1977.

